

Retningslinjer for kommunens rapportering etter forurensningsforskriften kapittel 2 om opprydning i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider

Innhold

1	Bakgrunn.....	3
2	Om Grunnforurensningsdatabasen.....	4
2.1	Om www.sft.no/grunn	4
2.2	Kommunens tilgang til databasen Grunnforurensningsdatabasen	4
2.3	Særlig om Forsvarets lokaliteter	5
3	Hvordan registrere og rapportere data.....	6
3.1	Rapporteringsplikten	6
3.2	Data som skal registreres.....	6
3.3	Hvordan bestemme påvirkningsgrad.....	7
3.4	Kriterier for avslutning av grunnforurensningssaker i databasen	8
3.5	Informasjon til grunneier.....	9
4	Forslag til registreringsrutine	11

1 Bakgrunn

Forskrift om opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider ble fastsatt av Miljøverndepartementet 5. april 2004. Fra 1. juli 2004 inngår bestemmelsene om opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider i kapittel 2 i *forskrift om begrensnig av forurensninger* (forurensningsforskriften). Generelle bestemmelser (tvangsmulkt, straff etc.) finnes i kapittel 41 i forurensningsforskriften.

Det fremgår av forskriften at kommunen er forurensningsmyndighet. En av oppgavene til den kommunale forurensningsmyndigheten er å sørge for rapportering, jf. § 2-9 fjerde ledd i forskriften:

”Kommunen skal etter nærmere retningslinjer fra Statens forurensningstilsyn sørge for rapportering av data til et nasjonalt system for grunnforurensning. Tiltakshaver skal gi kommunen opplysninger som er nødvendige for denne rapporteringen. Kommunen kan gi bestemmelser om krav til tiltakshavers rapportering.”

Nasjonalt system for grunnforurensning er en kartdatabase for forurenset grunn, som er gjort tilgjengelig via internett. Systemet kalles for *Grunnforurensningsdatabasen*, og finnes på nettet under www.sft.no/grunn. Dette dokument omtaler både kommunens tilgang til databasen og kommunens rapporteringsplikt.

Fylkesmannen har ansvaret for å gi råd og veiledning til kommunene i bruken av databasen.

2 Om Grunnforurensningsdatabasen

2.1 Om www.sft.no/grunn

Grunnforurensningsdatabasen inneholder informasjon om 2300 lokaliteter i Norge som er forurenset. Den brukes¹ av SFT, Fylkesmannen og kommunen. Dersom man er logget på, får man tilgang til ca 3000 lokaliteter. Databasen tjener flere hensikter:

- Den gir informasjon til allmennheten om lokaliteter hvor statlig og kommunal forurensningsmyndighet har registrert forurenset grunn
- Den hjelper statlig og kommunal forurensningsmyndighet i sin saksbehandling av lokaliteter med forurenset grunn
- Den inneholder informasjon som er grunnlag for statlige utredninger innen forurenset grunn
- Den genererer årlige rapporter om forurenset grunn til Regjering og Storting, samt rapporter til internasjonale organer (bl.a. EEA).

Grunnforurensningsdatabasen oppdateres fortløpende med nye opplysninger om lokaliteter etter hvert som de oppdages og meldes til forurensningsmyndigheten. Kvaliteten på opplysningene i databasen er avhengig av at både SFT, fylkesmennene, og kommunene registrerer og oppdaterer "sine" lokaliteter.

Til orientering er det utarbeidet en veiviser for forurensningsmyndighetene for databasen, og en veiviser for allmennheten. Veiviserne beskriver hvordan databasen kan brukes..

2.2 Kommunens tilgang til databasen Grunnforurensningsdatabasen

Kommunene har, sammen med SFT og fylkesmannen, særskilt tilgang til databasen. Eget brukernavn og passord gir tilgang til omfattende informasjon om lokaliteter og mulighet for å registrere og senere oppdatere nye lokaliteter. Nedenfor beskriver vi hvordan kommunene får tilgang til databasen:

Ved å klikke på "**Administrasjon**" i menyen til venstre, kommer skjermbildet "**Logg inn**" frem. Her kan kommunens brukernavn og passord skrives inn. Kommunens brukernavn og passord fremgår av vedlegg 4 i SFTs brev av 22.7.2004 til landets kommuner. Vedlegget er unntatt offentlighet da kommunens passord til databasen skal holdes hemmelig. Etter pålogging dukker vinduet "**Intern informasjon**" opp.

I tråd med det SFT skrev i brev av 22.7.2004 anbefaler SFT at kommunene snarest logger seg på systemet og endrer passordet. Det gjøres ved å klikke på "**Endre egen profil**" i vinduet som kommer frem etter pålogging. Nytt passord kan dermed skrives inn. Det nye passordet lagres ved å klikke på "Lagre bruker". Avslutningsvis kan man klikke på "Tilbake". Av sikkerhetshensyn bør kommunen gjøre det til en årlig rutine å endre passord.

Navn og brukernavn kan også endres (klikk på "**Vis grupper**" under "**Intern informasjon**"). Det er enklest om navnet rett og slett er navnet på vedkommende person. Brukernavnet kan gjerne være initialene til vedkommende.

¹ Ut over forurensningsmyndigheten brukes databasen også av Forsvaret, se kap. 2.3

Vedkommende som benytter brukernavnet og passordet nevnt ovenfor, får en spesiell rolle i databasen. Rollen kalles for *lokal administrator – Kommune*. For eksempel kan vedkommende opprette flere brukere i kommunen. Det gjøres ved at *lokal administrator - Kommune* oppretter en ny bruker med eget brukernavn, navn, passord og rollen "Bruker - Kommune". Dermed kan flere saksbehandlere få tilgang til å registrere og endre data. Utfyllende informasjon finnes i myndighetsveiviseren til databasen.

2.3 Særlig om Forsvarets lokaliteter

Inn til nylig har Forsvarets 400 grunnforurensningslokaliteter ikke vært registrert i databasen. Grunnforurensningsdatabasen ble våren 2004 utvidet med en særskilt portal for disse lokalitetene. Portalen finnes her: www.sft.no/grunn/forsvarsbygg. Hensikten med en egen portal er at Forsvaret v/Forsvarsbygg selv oppdaterer så godt som all² informasjon på lokalitetene.

Dersom Forsvaret selger en lokalitet, vil lokaliteten bli oppdatert med relevant informasjon og overført til www.sft.no/grunn. Dermed blir den tilgjengelig for forurensningsmyndigheten på lik linje med alle andre vanlige lokaliteter.

Når kommunen har logget seg på www.sft.no/grunn har den automatisk tilgang til Forsvarets innsynsportal ved å klikke på **Forsvarsbygg** i vinduet "**Intern informasjon**" (som kommer opp rett etter pålogging). Ut fra de hensyn Forsvaret skal ivareta, er lokalitetene ikke angitt på kart. Det er imidlertid mulig å søke opp og få en liste over lokaliteter beliggende i en kommune.

² Syv datafelter styres imidlertid av SFT eller av fylkesmannen, herunder påvirkningsgrad og hvorvidt saken er avsluttet.

3 Hvordan registrere og rapportere data

3.1 Rapporteringsplikten

Kommunene har plikt til å registrere opplysninger i databasen Grunnforurensning, jf. § 2-9 fjerde ledd i forurensningsforskriften. Ved å gjennomføre registreringer som beskrevet i denne veiledningen overholder kommunene rapporteringsplikten. Det kreves ingen ytterligere statlig rapportering.

Rapportering skal skje elektronisk, ved bruk av www.sft.no/grunn, i Grunnforurensningsdatabasen.

Rapportering gjelder de bygge- og gravesaker som omfattes av forurensningsforskriften kapittel 2 (bygge- og gravekapitlet) og som godkjennes av den kommunale forurensningsmyndigheten etter forskriften § 2-8.

Rapportering skal omfatte alle obligatoriske datafelt i databasen Grunnforurensning, samt andre viktige felt jf. kap. 3.2 i dette dokumentet.

Rapportering bør være gjennomført umiddelbart etter at tiltaket er gjennomført, og ikke senere enn 1 måned etter at kommunen har fått rapport om at tiltakene (med unntak for overvåkning) er gjennomført. Det anbefales dessuten at den kommunale forurensningsmyndigheten sørger for at grunnleggende informasjon om saken registreres i Grunnforurensningsdatabasen allerede ved mottak av tiltaksplanen.

Dobbeltregistrering av lokaliteter skal unngås. Sjekk om lokaliteten allerede er registrert hos Forsvarsbygg. Ta kontakt med aktuell statlig forurensningsmyndighet dersom du finner ut at saken allerede er registrert i databasen under SFTs eller Fylkesmannens (Fylke) myndighetsområde.

3.2 Data som skal registreres

Obligatoriske felt som alltid skal fylles ut er:

- Fylke
- Kommune
- Lokalitets navn (saksbehandler gir navn som enkelt henspeiler på lokaliteten, enten ved å bruke adressen, firmanavn eller lignende)
- Stedsangivelse (kartplassering ved hjelp av bruk av kartet i målestokk 1:5000, eller 1:50.000 eller ved å legge inn koordinater direkte) og målemetode
- Lokalitetstype (saksbehandler velger mellom kommunalt deponi, deponi, forurenset grunn eller krigsetterlatenskap)
- Forurenset areal samt usikkerhet i anslaget av areal
- Påvirkningsgrad (se kap. 3.3 i dette dokumentet)
- Er saken avsluttet, ja eller nei (se kap. 3.4 i dette dokumentet)
- Saksbehandler (pålogget kommer automatisk opp som saksbehandler)
- Lokalitetens status, enten aktiv eller skjult. Skjult benyttes kun i de tilfeller hvor lokaliteten skal holdes tilbake og ikke vises for offentligheten.

Registreringen vil ikke bli akseptert dersom ikke alle må-felter er fylt ut. Alle lokaliteter har et identifikasjonsnummer, som er en funksjon av kommunenummer og et løpenummer. Dette nummeret kommer automatisk frem når lokaliteten er lagret.

I tillegg skal følgende opplysninger inn i databasen:

- Datamateriale. Dette inkluderer referanser til rapporter som kartlegginger, undersøkelser, risikovurderinger og tiltaksplaner, men også brev, resipientundersøkelser, befaringsnotater mv. som kan inneholde opplysninger av betydning.
- Vedtak, pålegg eller tillatelser fattet i saken registreres med frister.
- Forurensning. Her registreres hva slags forurensning det er mistanke om eller som er påvist, og hvorvidt forurensningen er fjernet ved tiltak eller ei.
- Gårds- og bruksnummer/grunneier på den forurensede eiendommen(e).
- Virksomhet på området. Her skal eventuell ansvarlig bedrift (forurenser) registreres med organisasjonsnummer. Bedrifter som ikke er aktive, registreres uten organisasjonsnummer.
- Bransjetilhørighet påføres om man kjenner denne.

Notatfeltet benyttes til mer utfyllende informasjon eller notater, og ethvert innlegg signeres med initialer eller navn og dateres. Saksbehandler står fritt til å benytte dette. Notatfeltet synes ikke for allmennheten.

3.3 Hvordan bestemme påvirkningsgrad

Når lokaliteter med forurenset grunn skal nyregistreres eller oppdateres i Grunnforurensningsdatabasen, har forurensningsmyndigheten ansvar for å vurdere påvirkningsgraden. Påvirkningsgraden er et mål for hvor alvorlig forurensningen er på en eiendom. Nedenfor gis en rettleiding i å bestemme påvirkningsgrad.

Påvirkningsgrad 3: Mulig eller kjent påvirkning på miljø eller helse og behov for undersøkelse eller tiltak

Fargekode for påvirkningsgrad 3 er rød. Påvirkningsgrad 3 benyttes som oftest ved førstegangsregistrering av lokaliteter der det er mistanke om forurensning, men som ikke er undersøkt, og på undersøkte lokaliteter der det avdekkes behov for å gjennomføring av fysiske tiltak (fjerning, tildekking, isolering, osv.). Undersøkte lokaliteter med behov for supplerende undersøkelser skal også stå med påvirkningsgrad 3.

Dersom omdisponering av arealbruk eller graving i en lokalitet med påvirkningsgrad 2 medfører fare for spredning av forurensning, må påvirkningsgraden på lokaliteten endres til påvirkningsgrad 3, inntil ny disponering av arealet er avklart.

Påvirkningsgrad 2: Liten (akseptabel) eller ingen påvirkning med dagens areal- eller resipientbruk

Fargekode for påvirkningsgrad 2 er gul. Påvirkningsgrad 2 kan benyttes ved førstegangsregistrering av en lokalitet dersom dokumentasjon viser at forurensningen på området ikke spres og ikke er i konflikt med dagens arealbruk. Påvirkningsgrad 2 brukes for øvrig på lokaliteter som enten er undersøkt, tiltaksvurdert, er under overvåking eller er avsluttet

med ingen eller begrenset opprydding, eller der dokumentasjon viser at forurensningen på området ikke spres og ikke er i konflikt med dagens arealbruk. Lokalteter som blir stående med påvirkningsgrad 2 etter avsluttet saksbehandling, skal alltid tinglyses med rådighetsbegrensninger.

Påvirkningsgrad 2 brukes der det ligger forurensning på en eiendom, men det er dokumentert at forurensningen ikke medfører uakseptabel risiko for helse og miljø med dagens arealbruk. Hvis det ligger igjen forurensninger på en eiendom etter opprydding, benyttes påvirkningsgrad 2 og ikke påvirkningsgrad 1. Det er dermed nødvendig å tinglyse rådighetsbegrensninger for eiendommen. Den formelle hensikten med å tinglyse rådighetsbegrensninger er å fortelle at det er fare for spredning av forurensning ved graving, og at det er begrensninger på hva eiendommen kan brukes til, samt å sikre seg at denne informasjonen blir gjort tilgjengelig også for fremtidige eiere. Dersom forurensningen på eiendommen senere blir fjernet, kan påvirkningsgraden endres til 1 (se beskrivelsen av påvirkningsgrad 1 nedenfor) og tinglysingen oppheves.

En lokalitet som er under overvåkning skal minimum stå med påvirkningsgrad 2, eventuelt med påvirkningsgrad 3. Overvåkning brukes på lokaliteter der undersøkelser viser behov for å følge opp utlekkings situasjonen. Overvåkning skal avklare om forurensningen sprer seg og således om forurensningen utgjør en uakseptabel risiko for miljø/resipient. Hvis svaret på overvåkingen er at forurensningen ikke sprer seg og ikke utgjør noen risiko i forhold til arealbruk, settes påvirkningsgraden til 2. Dersom overvåkingen imidlertid viser at det er spredning av forurensning, er det risikovurderingen som avgjør om lokaliteten fortsatt kan ha påvirkningsgrad 2, eller om denne må endres til påvirkningsgrad 3. Dersom dokumentasjon viser at det er behov for fysiske tiltak, skal lokaliteten settes til påvirkningsgrad 3 (se kommentarer til påvirkningsgrad 3).

Påvirkningsgrad 1: Liten eller ingen påvirkning på miljø eller helse, og ikke behov for restriksjoner på areal- eller resipientbruk

Fargekode for påvirkningsgrad 1 er grønn. Påvirkningsgrad 1 skal aldri benyttes for lokaliteter som førstegangsregistreres. Den kan brukes når undersøkelse viser at det ikke er funnet forurensning over normverdien eller lokalt bakgrunnsnivå. Påvirkningsgrad 1 kan også brukes når en fullstendig opprydding er gjennomført og undersøkelse viser at det ikke ligger igjen noe forurensning i grunnen. Lokalteter med påvirkningsgrad 1 skal ikke tinglyses med rådighetsbegrensninger.

I noen tilfeller må man vurdere om en lokalitet skal stå med påvirkningsgrad 2, og tinglyses med rådighetsbegrensninger, eller om den skal stå med påvirkningsgrad 1, dersom eiendommen kun inneholder små overkonsentrasjoner av de minst problematiske miljøgiftene. Her må det utvises skjønn. For eksempel behøver ikke små overskridelser på noen få enkeltprøver å utløse behov for innføring av tinglysning og restriksjoner på areal-/resipientbruk.

Husk: En lokalitet som settes med påvirkningsgrad 1 skal kunne benyttes til enhver arealbruk, også boliger, skole og barnehager.

3.4 Kriterier for avslutning av grunnforurensningssaker i databasen

Saken kan kun anses å være **avsluttet** (krysset av for avsluttet i Grunnforurensningsdatabasen) når saksbehandler har gitt lokaliteten:

- påvirkningsgrad 1, fordi det er mottatt overbevisende dokumentasjon på at området ikke er forurenset eller det ikke er påvist noen forurensning over SFTs normverdier for forurenset grunn eller lokalt bakgrunnsnivå, evt. fordi det er ryddet helt opp i forurensningen
- påvirkningsgrad 2, dersom en risikovurdering tilsier at det ikke er konflikt med miljø/helse ut fra dagens areal-/resipientbruk, og eventuelle nødvendige tiltak er gjennomført for å sikre at dette er tilfelle. Nødvendige tiltak kan for eksempel være delvis fjerning av forurensningen, behandlingstiltak, isolering, overvåking, eller kombinasjoner av disse. **Dersom en lokalitet avsluttes med påvirkningsgrad 2, vil det alltid måtte være arealbruksrestriksjoner (krav om tinglysning av rådighetsbegrensninger) knyttet til lokaliteten, jf. forskriftens § 2-9, 3. ledd.** Det er mulig å avslutte en lokalitet i databasen Grunnforurensning med overvåking, forutsatt at den ikke har påvirkningsgrad 3.
- En sak kan ikke avsluttes med påvirkningsgrad 3.

Saken er avsluttet når den er avkrysset som avsluttet i Grunnforurensningsdatabasen. Dersom det etter at saken er avsluttet skulle fremkomme ny informasjon om at forurensningen er mer alvorlig enn antatt, tilfredsstiller den ikke lenger avslutningskriteriene og må gjenopptas.

3.5 Informasjon til grunneier

Opplysninger om bygge- og gravesaken skal legges inn i Grunnforurensningsdatabasen. Siden noen av opplysningene kan knyttes til enkeltpersoner, plikter forurensnings-myndigheten å sørge for at vedkommende blir informert om registreringen, jf. personopplysningsloven §§ 19 og 20. SFT har rutiner som sikrer at alle grunneiere, herunder også virksomheter, skal bli informert om våre registreringer. Informasjonen til grunneiere skal inneholde følgende:

- J navn og adresse til systemeier (SFT)
- J formålet med Grunnforurensningsdatabasen, jf. kap. 1,
- J at registrerte opplysninger kan finnes på www.sft.no/grunn
- J hjemmel til å kreve opplysningene (dvs. forurensningsforskriften § 2-9 i bygge-/gravesaker)
- J hvordan man kan få innsyn i opplysningene
- J hvem ev feil kan meldes til (dvs. kommunen i bygge-/gravesaker)

Informasjonen anbefales gitt i forbindelse med at kommunen godkjenner tiltaksplanen. I brevet hvor godkjennelsesvedtaket finnes kan for eksempel følgende tekst tas med:

I medhold av forurensningsforskriften § 2-9 fjerde ledd kommer vi til å registrere opplysninger om bygge- og gravesaken i databasen Grunnforurensning. Databasen administreres av Statens forurensningstilsyn og er tilgjengelig via SFTs nettside: www.sft.no/grunn. Databasen informerer allmennheten om kjente lokaliteter med forurenset grunn og hjelper statlig og kommunal forurensningsmyndighet i sin saksbehandling av forurenset grunn. Opplysningene i basen brukes også i forbindelse med rapportering av forurenset grunn til Regjering, Storting og internasjonale organer.

Databasen inneholder bl.a. opplysninger om gårds- og bruksnummer. Basen inneholder også informasjon om grunneiers navn og adresse (disse opplysningene kan ikke ses av allmennheten).

*Opplysningene vil bli registrert i databasen... Ved eventuelle feil eller mangler
vennligst kontakt ... kommune.*

Kopi av brevet med vedtaket (godkjenning av tiltaksplan) sendes grunneierne. Dette vil oppfylle informasjonsplikten forurensningsmyndigheten har overfor grunneier i medhold av personopplysningsloven kap. III.

4 Forslag til registreringsrutine

En effektiv rapportering innebærer at informasjon kommer inn i grunnforurensnings-databasen og at datakvaliteten er god. Det er dessuten effektivt om tiltakshaver (ev. konsulent) registrerer grunnleggende data som skal inn i databasen, siden han besitter denne informasjonen i utgangspunktet. Retningslinjene kan etterkommes på følgende måte:

1. Tiltakshaver fyller ut e-skjema på www.sft.no/grunn og sender det³ elektronisk samtidig med at sluttrapport fra **tiltaket** sendes til kommunen. E-skjemaet vil automatisk havne hos kommunen, dersom innsender har merket av på skjemaet at det gjelder en sak som behandles etter forskriften.
2. Når den kommunale forurensningsmyndigheten mottar sluttrapporten, sjekker lokal administrator eller saksbehandler om det foreligger et utfylt e-skjema på grunnforurensningsdatabasen (kommer opp som beskjed under interninformasjon). Dersom e-skjema ikke foreligger, bør det etterspørres. Alternativt registrerer saksbehandleren selv lokaliteten i databasen.
3. Den kommunale forurensningsmyndigheten godkjenner e-skjemaet (sjekk at lokaliteten ikke er registrert i databasen fra før) og registrerer supplerende opplysninger.

³ I praksis er den elektroniske rapporteringen en del av sluttrapporteringen. Kommunen kan i forbindelse med godkjenning av tiltaksplanen sette vilkår om innhold i denne rapporteringen, jf. forskriften § 2-9.